

Baba Basra Sources 44

חדושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף ל עמוד א

והרב בעל העיטור ז"ל כתב דרבוותא ז"ל קשיא להו האי מעשה ואפקוה מהלכתא וכדכתב נמי ר"ח ז"ל, והביא הוא ז"ל ראייה ממלוה על פה בסהדי ויתמי לא ידעי אי פריע אי לא פריע דטענינן להו ליתמי דפריע ולא אמרי' אין ספק מוציא מידי ודאי, ואינה ראייה בעיני דהתם אלו היה אבוהון קיים היה נאמן לומר פרעתי בלא שום טענת מגו דהכחשה, ופשוט הוא, עוד הביא ראייה מההוא עובדא דפ' בתרא דכתובות (ק"ט ב') דההוא דעשאה סימן לאחר שכיב ושבק אפטרופוס ומסקנא אי הוה אבוהון קיים הוה טעין ואמר חזרתי ולקחתי ממנו וכתב הרב אלפסי ז"ל והוא דהויא ארעא בידיה ש"מ דס"ל אף על גב דלא אכלה שני חזקה כיון דלא ידיעא ארעא למערער אלא ע"י הודאתו שעשאה סימן לאחר כי אמר לקחתי ממנו נאמן משום מגו דכי היכי דאבוהון מהימן יורש מהימן, וגם זו אינה ראייה כלל לפי דעתי שיש עליה כמה תשובות חדא שהיורשין לא היו מודים שהיו יודעין בכך שהאב מכרה לו אלא מפני שעשאה סימן לאחר, ודכותה הכא לא מפקינן לה מיניה דלוקח אלו אמר מפלניא זבינתה דאמר לי דדידך הוות ומינך זבנה דהכא ודאי הוה אמרי' דהפה שאסר הוא הפה שהתיר דלא יהא מה שאמר לזה יותר ממה שטוען כן בפירוש בב"ד שמאמינן אותו בכך, ואף על פי שהראב"ד ז"ל כתב בהפך מזה ואמר שאין אומרים הפה שאסר הוא הפה שהתיר אלא כשהאסרו אוסרו מידיעתו והמתירו מתירו מידיעתו, ואין דברי הרב ז"ל מחוורין במקום הזה דלא עדיף מטוען כן בב"ד וכמו שאמרנו, ועוד תשובה על דברי הרב בעל העיטור ז"ל דההיא הא דר בה אבוהון חד יומא ובידיה הוות וכמו שכתב הרב אלפסי ז"ל וכיון שכן טוענין ליורש, ואפי' תמצא לומר דלא אכלה האב ולא אינהו תלת שנין מ"מ יורש הוא וטוענין ליורש כבענין זה, ואין לך להביא ראייה משם אלא שאין צריך אכילת שני חזקה כיון דאיכא עדים דדר ביה קמא חד יומא, ושלא כדברי ר"ש ז"ל אלא כדברי הרמב"ן ז"ל, אבל לאפוקי דברי רבא מהלכתא לא, ועוד נ"ל דע"כ בשאכלוה שני חזקה היא דהא מכיון שעשאה סימן לאחר ואותו שטר נודע ולא היה בידם של יורשים ואילו רצו גם הם גם אביהם להכחיש בו לא היו יכולים דשטר שעשאה סימן לאחר בידו של מערער הוא ונודע לב"ד הוא, והילכך כעדי מכירה או עידי הודאה הוא, ואלו היה האב קיים לא היה נאמן לומר חזרתי ולקחתי ממנו וה"ה ליורשים, אלא ע"כ כשאכלוה שלש שנים היא ולפיכך טוענין ליורש שהרי אינן צריכין לטענת הכחשה, וזה נראה לי פשוט, ומעתה אין אנו צריכין לדחות דברי רבא שנאמר במקומן בלא מחלוקת, ותמה על עצמך היאך נעשה לרבא טועה בדבר שהכל יודעין, שטוענין ליורש תנינא, ומלוה על פה אפי' לא עבר זמנו לדברי רבא אינה גובה מן היורשין והיאך שויתיה לרבא טועה ח"ו בדבר שהתינוקות יודעין:

בית הבחירה למאירי מסכת כתובות דף יח עמוד ב

וכתבו גאוני ספרד בפירוש משנה זו שטעם הפה שאסר הוא הפה שהתיר עולה לענין אחד עם טעם מיגו שהרי נאמנתם מצד שהיו יכולים לומר אין זו חתימת ידינו והבדל השמות הוא שטעם מיגו בא על ידי תביעת תובע וזה טוען טענה אחת לפטור את עצמו ואנו אומרים שנאמן באותה טענה מתוך שיכול לומר אחרת והפה שאסר בא שלא על ידי תביעת תובע אלא כמי ששואלין אותו ומשיב לחיוב בדבריו ושומר לו רפואה למכתו ומגו אינו נאמן להוציא ממון אבל הפה שאסר וכו' נאמר אף להוציא ממון כגון אם היו חתומיו על השובר זה מוציא שטרו וזה מוציא שוברו ועדי השובר אמרו כתב ידינו הוא זה אבל אנוסים היינו וכו' שפוסלין את השובר ומוציאין ממון על פיהם ומכל מקום איני מבין דבריהם בזו שבשמועה זו הוא שמוציאין ממון על ידי טעם זה מפני שהוא מאמר העדים ומיגו אינו אלא בבעל דבר הא אף טעם הפה שאסר היוצא מבעל דבר אין מוציאין ממון על פי

נתיבות המשפט באורים סימן קמו ס"ק יז

[יז] שהיתה שלך. עיין ש"ך ס"ק ט' שהסכים לשיטת הסוברים דכשאינו יודע שהיתה שלו רק ע"פ המוכר דאינו יכול להוציא מידו כיון דהמוכר היה נאמן במיגו, ע"ש. וכתב התומים [סקי"ד], דאם אמר המוכר בפני עדים בשעה שמכרה שהיא של המערער ולקחה ממנו, דיכול להוציא מיד הלוקח לשיטת הסמ"ע דסבירא ליה בסימן קל"ג ס"ק ד' גבי עדים וראה כשטען אז לקוח דנתבטל המיגו שלו, דמקבלין דבריו מה שאמר בפני עדים לחובתו ולא לזכותו, וא"כ הכא נמי כשאמר בפני עדים שהיא של המערער ולקחה ממנו, נתבטל המיגו של המוכר ויכול להוציא השדה מיד לוקח, ע"ש. ולפי דבריו, באומר שדה זו של אביך היתה ולקחתיה ממנו המבואר בכתובות ריש פרק האשה שנתארמלה [ט"ו ע"ב] דנאמן, אם אמר כן בפני עדים קודם שבא לב"ד, שוב אינו נאמן לטעון בב"ד שלקחה ממנו. והא ודאי ליתא, דלא אישתמיט שום פוסק לכתוב כן. והטעם, דדוקא גבי מיגו דהחזרתי דמיגו גרוע הוא, כמ"ש הסמ"ע בסימן ס"ד [סק"ו] ובסימן קל"ג [סק"ה] ובכמה דוכתי דלא ניחא ליה לטעון החזרתי דלא יהיה יכול להראותו שוב, ולכך מראהו וטוען לקוח שיהיה נאמן במיגו ויהיה יכול להראותו, לכך לא מהני המיגו חוץ לב"ד, משא"כ הכא דאמרינן בש"ס כתובות שם [ראה שם כ"ג ע"ב וברש"י ד"ה כל הני] הטעם דהפה שאסר הוא הפה שהתיר, והפה שאסר ודאי דמהני אפילו חוץ לב"ד, דהא בש"ס שם מצריך להו צריכי עם הא

דאשת איש הייתי וגרושה אני [שם כ"ב ע"א], ונשביתי וטהורה אני [שם כ"ג ע"ב], ויליף לה [שם כ"ב ע"א] מאת בתי נתתי לאיש הזה [דברים כ"ב ט"ז], ובכל הנך ודאי דמהני אפילו חוץ לב"ד, א"כ ה"ה הכא.

תוספות מסכת בבא בתרא דף ע עמוד ב

מ"ד נשבע וגובה כולו לית ליה דרב חסדא - וא"ת אכתי אמאי גובה כולו דניטעון ליתמי נאנסו וי"ל דמלתא דלא שכיח היא לא טענינן ליתמי דנאנסו קלא אית ליה ואף על גב דאבוהון הוי מהימן לומר שנאנסו מיהו לא טענינן להו ומאן דאמר נשבע וגובה מחצה סבר דלא מצי אמר ליה שטרך בידי מאי בעי וטענינן להו החזרתיו לך אף על גב דלא טענינן להו נאנסו כיון דאבוהון היה מהימן בטענה זו מיגו דאי בעי אמר נאנסו

מלחמת ה' מסכת בבא בתרא דף לז עמוד א

כתוב בספר המאור נימא בפלוגתא שטר כיס היוצא על היתומים וכו' עד אבל נאנסו לא:

אמר הכותב לפי דעתי הדבר בהיפך שמכאן יש ראייה שטוענין להם טענת נאנסו שאלמלא אין דיננו לטעון נאנסו אף טענת חזרה לא נטעון להם שהרי אין נאמנות טענה זו אלא מחמת טענת נאנסו וכיון שאין אנו יכולין לומר שנאנסו היאך נאמר החזירם לך ואף על פי שאביהם היה נאמן בטענת זו מפני שהיה לו לומר נאנסו אבל אנו מכיון שאין אנו יכולין לומר נאנסו אין אנו נאמנין לטעון החזירם לך דמאחר שהיסוד הרוס היאך יתקיים הבנין

רש"י מסכת כתובות דף פז עמוד א

מנכסים משועבדים - משום דאי הוה גבי מן הלואה גופיה והוה טעין לוח אשתבע לי דלא פרעתין אמרינן בשבועות דמשבעין ליה ואי לא טעין לא טענינן ליה הואיל ונקיט שטרא אבל בשביל לקוחות אכן טענינן דלמא אי הוה גבית מן הלואה הוה טעין לך אישתבע לי דלא פרעתין ובעית אישתבעי השתא אכן טענינן דפתח פין לאלם הוא ומנכסי יתומים ונפרעת שלא בפניו כולהו משום האי טעמא.

תוספות מסכת שבועות דף מא עמוד א

וכי מה בין זה לפוגם שטרו - וא"ת תקשה ליה אמתני' דהבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה וטעמא משום דלמא אי הוה אבוהון קיים הוה טעין ואמר אשתבע לי אלמא מצי משתבע ליה ומיהו נראה דטעמא לאו משום הכי הוא דאפי' לא מצי אבוהון טעין טענינן ליתמי דבפרק הכותב (כתובות דף פו: ע"ש) אמרינן כתב לאשתו נקי נדר נקי שבועה לא תפרע מן היתומים אלא בשבועה אלמא עבוד רבן תקנתא ליתמי אפי' במקום שאין האב יכול להשביע.

רש"י מסכת כתובות דף לו עמוד א

הא רבן גמליאל - דאמר בפ"ק /כתובות/ (דף יב:) היא אומרת משאירסתני נאנסתי הכא נמי אין לה טענת בתולים להפסידה כתובתה דאמרינן אי הוה פקחת לטעון הוה טענה משאירסתני נאנסתי ומהימנא

חדושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף ל עמוד א

והוי יודע שאלו היו כאן עדים דדר בה ההוא דקמיה אפילו חד יומא אף על פי שלא החזיק בה שני חזקה טוענין לו, שהרי הוא לוקח ונאמן לומר מפלוני לקחתיה, ואלו היה אותו לוקח ראשון היה יכול לטעון מינך זבנתיה, השתא נמי טוענין ליה אף על פי שלא החזיק בה שני חזקה, שלא הצריכו חכמים לחזקה אלא בשיש עדים למערער שהוא שלו, אבל כאן כיון שאין לו עדים אין צריך חזקה ולכשיביא עדים שדר בה חד יומא ההוא דזבן מיניה טוענין לו. והרב רבי שמואל ז"ל שכתב שאפי' הביא עדים דדר בה חד יומא לא מהני ליה מאחר שלא החזיק בה שלש שנים, תמהני עליו דהא טוענין ליורש וללוקח כל מאי דמצי טעין ההוא דקמיה, אלא שצריך ראייה דדר בה המוכר או המוריש חד יומא וכדמפרש לקמן בעובדא דקשתא בעיליתא. ונראה שדעתו לומר דכי אמרינן טוענין ללוקח בשאין אנו צריכין להכחשה, כגון דדר בה קמא ואחזיק בה האי תלת שנין דכי איתיה לקמא קמן אף על גב דאית ליה להאי סהדי דשלו הוות אפי' הכי מצי למימר זבינתה מינך, אבל כי לית ליה חזקה אף על גב דהאי נמי לית ליה סהדי דשלו הות כיון דאודי האי מחזיק לא מצינן למטען ליה כלום, דאפי' איתיה לקמא וטעין בבריא מינך זבינתה לא מהימן מכיון דאודי האי והודאתו הודאה, דהא לא הוה מהימן אלא משום מגו דיכול למימר לאו דיך הוה והשתא אזל ליה ההוא מיגו, ולא אמרינן מגו דאי בעי איהו שתיק מהמנינן אכן.

וסברא זו צריכה לפנים. ומה דומה לזה המפקיד אצל חברו בעדים ומת ותבע מפקיד את היורשין והודו שהוא בידם מאביהם דאיכא עדים ולא ראה הוא, מי לא טענין להו אן מאי דמצי טעין אבוהון חזרתיו ולקחתיו ממך דהוא נאמן מגו דהחזרתיו לך ואף על פי שהם מודים בפקדון.

חדושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף ל עמוד א

ומיהו אי א"ל קמאי דידי זבנה ממך נאמן שהפה שאסר הוא הפה שהתיר אי בעי אמר מינך זבינתה, וא"נ אי אית ליה סהדי דדר ביה קמא חד יומא ואיהו נמי אכלה תלת שבין הרי היא שלו דטוענין ללוקח כי ההוא מעשה דקשתא דדר בעליתא, וטעמא דמילתא דהא אלו הוות ארעא בידא דלוקח ראשון אף על גב דאית ליה למערער עדי אבות לא הוה מפיך לה מיניה דעלתה לו חזקה, הילכך האי נמי אף על גב דמודה דדידיה הוות לא עדיף ממאי דאית ליה סהדי והילכך טוענין לזה מאי דמצי טעין מי שמכרה לו, ונראה דאפי' ליכא עדים דדר ביה קמא חד יומא אלא שהלוקח הזה אומר כן שבפניו דר ביה מוקמינן לה בידיה, דהפה שאסר הוא הפה שהתיר, אבל היכא דדר ביה קמא חד יומא ולא אכלה האי מחזיק תלת שבין כתב ה"ר שמואל ז"ל דאפי' ה מפקינן לה מיניה וטעמא דמילתא דבכי האי גוונא נמי אלו היתה ביד מי שמכרה לו לא היה זוכה בה אלא מחמת מגו דהכחשה דאי בעי אמר לא היתה שלך ובהא הא קא מודה זה והודאתו כמאה עדים, וכן נראה כדבריו, אבל הרמב"ן נ"ר כתב דבכי הא מוקמינן לה בידא דלוקח דכל כי האי טוענין ללוקח כל מאי דמצי טעין מי שמכרה לו כיון דאיתברר דלוקח הוא דהיינו דאיכא סהדי דדר ביה קמא חד יומא, דאי לא תימא הכי מי שהפקיד אצל ראובן כלי בפני עדים ומת ראובן והרי הכלי ביד יורשיו אבל לא ראה, ואלו היה אביהן קיים היה נאמן לומר חזרתיו ולקחתיו ממנו במגו דהכחשה דאי בעי אמר החזרתיו לך, ואלו ראה לא היה נאמן דהא איכא עדים וראה, מי לא טענין להו ליתמי מאי דמצי טעין אבוהון ואף על גב דאינהו מודו דכלי תחותי ידיהו הוא ולא היה האב נאמן אלא במגו דהכחשה, וגם ראייה זו צריכה ראייה ומסתברא דאף בזו מוציאין מיד היורשין ונותנין למפקיד והויא לה כההיא דשב מרגניתא דר' מיאשה דבפ' הכותב (פ"ה ב') וכההיא דאמרי' באיזהו נשך (ע' א') וה"מ דהבא פריכא אבל מאני לא דיילא איניש אחרינא אפקדינהו גביה ויהיב סימנא ושקיל ליה, והרמב"ן ז"ל בעצמו כתב כן שם בפ' איזהו נשך ודן את הדין כן:

חדושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף ל עמוד א

והיכא דדר ביה מוכר חד יומא וזה לא החזיק שלש שבנים, יש אומרים דאפילו בהא טוענין ללוקח מאי דמצי טעין מוכר ואילו היה המוכר כאן היה טוען ממך לקחתיה והיה נאמן כיון שאין למערער עדי אבות, וזה דעת הרמב"ן, וזה כשגגה גדולה מלפני השליט דהא כיון שלוקח הודה לו והוא לו כעידי אבות בטלה נאמנותו של מוכר שהרי אין נאמנותו אלא במיגו דהכחשה שלא היה שלו מעולם, אלא ודאי אף בזה מוציאין הקרקע מידו כמו שפרש"י, הגע עצמך שמעון שהפקיד כלי אצל ראובן בלא עדים ומת ראובן והרי הכלי נראה ברשות היורשין אילו שתקו היורשין היינו טוענין שאביהן לקחה כדרך שהיה אביהם נאמן, אבל אם הודו לו שהפקידו אצל אביהן שוב אין טוענין לו, וכן אם הוא כלי העשוי להשאיל ולהשכיר וזה הפקידו בלא עדים וגם אין לו ראייה שהיא שלו אם הודו לו היתומים שהיה שלו ולא טענו יותר כיון דראה מוציאין מהם ואין ב"ד טוענין כלום דהא אדא מיגו דאבוהון, ואף זה כיוצא בו ממש, ונראה ג"כ שאילו הפקיד אצלו בעדים ומת וליכא ראה דאילו הוה קיים היה יכול לטעון חזרתיו ולקחתיו ממך במיגו דהחזרתיו לך, אם הודו לו היתומים שהכלי הזה ברשותם היה משוי ליה ראה ושוב אין טוענין להם ב"ד כלום, והכי מוכח מההיא עובדא דשב מרגניתא דבפרק הכותב (כתובות פ"ה ב'), וכן בפרק איזהו נשך (ב"מ ע' א') כתב גם כן רבינו ז"ל גבי הא דאמר והני מילי דהבא פריכא אבל שאר מאני לא.